

Litkei Máté

Mese az alternatív beszerzésről

Az Európai Unió elismerte, hogy nincs elég földgáz az orosz import kiváltására

Kadri Simson, európai energiaügyi biztos elismerte végre azt, amit minden európai energiahelyzetet ismerő szakértő a háború kitörésének pillanatától kezdve állított: nincs a világban elégséges mennyiségű alternatív forrásból származó gáz az orosz szállítások teljes kiváltásához. Egészen meglepő fordulat ez, hiszen az Európai Bizottság eddig több nyilatkozatával is azt a látszatot kívánta kelteni, hogy az EU képes kiváltani az orosz eredetű energiafordozókat más eredetű szállításokkal.

Ha a kedves olvasó e sorok olvasása kapcsán azt gondolja, hogy a bizottság egy ilyen ténymegállapítást követően talán változtat energiapolitikáján, sajnos téved. A biztos asszony ugyan elismeri, hogy nem lehet kiváltani az orosz földgázt más forrásból, de kínál helyett egy alternatív megoldást: az energiafelhasználás radikális korlátozása.

Simson a konfliktus kezdetétől fogva lelkes pártolója az orosz energiaszállítások leállításának. Március hetedikén, az EER Newsnak adott interjújában szóba került az európai gázszerveződések felmondása is, amellyel kapcsolatban azt nyilatkozta, hogy „gázt kell beszerezni olyan termelőktől, akiknek van szabad kapacitásuk eladásra, és más energiaforrásokat is hasznosítanunk kell – legyen az nap- vagy szélenergia”. A biztos asszony azonban hozzátette, hogy a jelenlegi helyzetben minden valószínűség szerint azt is jelentené, hogy felértékelődne a klímacélok elérését gátló, a gáznál is környezetszennyezőbb szén és olaj szerepe. Kadri Simsonnak igaza lett, ám ne csüggedjünk, mert a biztos szerint „sajnos ez elfogadható alternatíva ebben a válságban”. Értéktétel kérdése. Csakúgy, mint az, hogy milyen árat vagyunk hajlandók fizetni Oroszország megengedezéséért.

A biztos asszony szerint „az emberek minden tagállamban késznek személyes áldozatokat hozni a magasabb energiaárak elviselésével, és esetenként a vállalatok versenyképességének csökkenésével azért, hogy Európa megmutassa az agresszornak, hogy hol a helye”. A valóság azonban az, hogy a Századveg 2022 év elején végzett Európa-projekt című kutatásának eredménye ennek szöges ellenétét bizonyította. A mérések szerint a szankciók elutasíthatósága az európai lakosság körében már a feyveres konfliktus kirobbanása előtt is elérte a 83 százalékot. Hasonló eredményt hozott a European Council of Foreign Relations nemzetközi közvélemény-kutatása, mely szerint az európai polgárok leginkább a

háborúval kapcsolatban a megélhetési költségek drasztikus emelkedése miatt aggódnak. A félelem mértékét jól szemlélteti, hogy a megkérdezettek ugyanolyan mértékben aggódnak a megélhetési költségek emelkedése miatt, mint amiatt, hogy Oroszország bevetheti a nukleáris arzenálját. Nagyon úgy tűnik, hogy az Európai Bizottság nem kérte ki előzetesen az emberek véleményét.

De még ha az emberek támogatnák is az intézkedéseket, felmerül a kérdés: milyen alternatívái lennének az orosz gázszállításoknak? Sokáig a bizottság azt a hamis látszatot keltette, mintha lenne lehetőség helyettesítőket találni a piacon. Több beszállító is szóba került a közelmúltban, többek közt az Amerikai Egyesült Államok, Katar és Algéria. Ezekkel az országokkal külön-külön igyekezett az EU megegyezni, és annak ellenére, hogy valódi megoldást egyikük sem tud nyújtani, a sajtóban az a kép tárult az olvasók és nézők elé, mintha már karnyújtásnyira lenne a megoldás.

Az Egyesült Államok és Európa hosszú távú gázszállítási megállapodást kötöttek egymással az orosz gázszállításokról való minél előbbi leválás megvalósításának érdekében. Még a felek közös sajtónyilatkozatában is 2027-es dátum szerepel a szállítások határidejeként, mégis úgy tálták a megállapodást, mintha az a rövid távú függetlenedés lehetséges eszköze lenne. A Fehér Ház nyilatkozata szerint idén 15 milliárd köbméterrel több cseppfolyósított földgázt (LNG-t) irányítanak az öreg kontinens irányába. Összehasonlításképpen az Egyesült Államok tavaly összesen 22 milliárd köbméter LNG-t küldött Európába, ami a valaha volt legnagyobb exportált mennyiség. A plusz 15 milliárd köbméternyi mennyiség csupán a tavalyi orosz szállítások alig egytizedét teszi ki, hiszen Oroszország az előző évben mintegy 155 milliárd köbméter gázt szállított Európába. Ráadásul a vezetőkes földgáz kiváltása az LNG-szállításokkal magasabb árat és nagyobb üvegházhatóságú kibocsátást is jelent. Mi lesz így a klímacélok és az európai társadalmak és gazdaságok versenyképességével?

Robert Habeck német alkanclár és gazdasági, valamint klímügyi miniszter többször is azt nyilatkozta, hogy Németország felkészült az orosz szállítások mellőzésére. Azért, hogy ezt a vállalat teljesíteni tudja, márciusban Dohában tárgyalt. Ekkor ismét bejelentette, hogy Németország és Katar hosszú távú energetikai partnersége nagy-

ban hozzájárul majd Németország orosz függőségének csökkentéséhez. A valóság azonban az, hogy a német alkanclár hiába kérte arab partnereit, hogy segítsék ki országát a szorult helyzetből, ez még évekig nem fog megtörténni. Katar külügyminisztere, Muhammad bin Abdul Rahman al-Száni sejk nyilatkozata alapján ugyanis leghamarabb 2024-ben indulhatnak meg katar LNG-szállítások az amerikai Golden Pass LNG-terminálból Németország irányába, közvetlenül Katarból pedig legkorábban 2026–2027-ben kaphat Európa legnagyobb gazdasága az arab földgázból.

Olaszország és Algéria szintén gázszállítási megállapodást kötött májusban. Olaszország földgázfogyasztása évi 75 milliárd köbméter, nagyjából negyven százalékát az oroszoktól veszik, további húsz százalékot Algériából szereznek be. Ennek ellenére a jelenlegi megállapodás hárommilliárd köbméter algériai exportnövelést tartalmaz csupán, vagyis nem sok mindenre elég.

Ha mindezek után azt gondolnánk, hogy a bizottság a valóság kemény falába ütközve talán elgondolkodik és változtat az eredeti tervén, súlyosan csalódnunk. A bizottság tervei szerint Európa egy éven belül kétharmadával tudja csökkenteni oroszgázimport-kitettségét. A REPowerEU javaslat tervezetében az orosz gáz kiváltását a már fent részletezett, jellemzően drágább és nagyobb üvegházhatóságú kibocsátással járó alternatív importforrások bevonásán kívül biometán és hidrogénforrásokból, valamint a fosszilis tüzelőanyagok felhasználásának gyorsabb csökkentésével, az energiahatékonyság növelésével otthonainkban és az épületeink esetében, a megújuló energiaforrások használatának növelésével és az elektrifikálással tervezi megoldani. Azon most nagyvonalúan lépünk túl, hogy a javasolt megoldások egy része technológiai problémák miatt nem szolgáltat valós megoldást (megújuló energia, hidrogéntechnológia), más részük pedig többéves folyamat eredményeként hajtható végre (biometán-hasznosítás, elektrifikálás), vagyis a következő fűtési szezonban nem nyújtanak megoldást. Azonban érdemes néhány gondolat erejéig elidőzni az energiahatékonyság gondolatánál.

A jelenlegi energiahányos piaci környezetben igencsak valószínűtlen, hogy az egyik leginkább energiaintenzív iparág, az építőipar olyan gyorsasággal tudja végrehajtani az épületenergetikai beruházásokat, hogy az egy

esetleges gázellátási fennakadás előtt érdemi energiafelhasználás-csökkenést eredményezzen. Eppen ezért a fenti javaslatot nehéz másként értelmezni, mint az energiafelhasználás korlátozása. Nyugat-európai politikusoktól és bürokratáktól már sokszor hallottuk ezeket a javaslatokat: mindenki tekerje le a fűtést télen, mosson és fűrdjön kevesebbet, és lehetőleg az ipar is használjon minimális energiát. „Fontos az energiafelhasználás csökkentése, törekedni kell a megta-

Alapvető életszínvonal-beli romlást irányoznak elő számunkra egyes EU-s döntéshozók, köztük Kadri Simson, Putyin megleckéztetése érdekében, miközben a szankciók eddig arra voltak jók, hogy Oroszország idén közel félbililió dollárral többet keressen a fosszilis energiahordozókon, mint tavaly

karításra, ugyanis nincs a világban elégséges mennyiségű gáz az orosz földgáz százszázalékos helyettesítésére, amennyiben az ellátás teljes mértékben leáll” – nyilatkozta a biztos. Azt, hogy ez pontosan milyen konkrét javaslatokat jelent, egyelőre nem tudjuk. A nyugalanságot eloszlatandó hozzátette: „Ügyelni fogunk arra, hogy a fogyasztók otthona fűtött legyen.” Azonban ahogy a helyzet most áll, még az is elképzelhető, hogy egy kicsit kevésbé fűtöttek, mint az elmúlt években.

Alapvető életszínvonalbeli romlást irányoznak elő számunkra egyes EU-s döntéshozók, köztük Kadri Simson, Putyin megleckéztetése érdekében, miközben a szankciók eddig arra voltak jók, hogy Oroszország idén közel félbililió dollárral többet keressen a fosszilis energiahordozókon, mint tavaly. Az orosz agressziót az Európai Uniónak erkölcsi kötelessége elítélni, de még inkább erkölcsi kötelessége a tagállamok érdekeinek, azon belül is az ott élő családok és az ott tevékenykedő vállalkozások érdekeinek a védelme. A nemzeti érdek előbbre való a nemzetközi érdeknél.

A szerző környezetgazdálkodási mérnök, a Klímapolitikai Intézet igazgatója